

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for.	20 kr.
„ pol leta	3 „	30 „
„ četert leta	1 „	70 „
„ mesec	— „	60 „
Po pošti:		
Za celo leto	7 for.	50 kr.
„ pol leta	3 „	80 „
„ četert leta	2 „	— „
„ mesec	— „	70 „

SLOVENEK.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; voče pismenke plačujejo po prostoru. Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. posem.

Št. 6.

V Celovcu v saboto 20. januarja 1866.

Tečaj II.

Dobra politika — dobre finance.

(Dalje.)

Predno se še spustimo v razložbo omenjenih dveh naredeb novega finančnega ministra grofa Lariša, ki je ob enem eden izmed največjih in najbogatejših posestnikov v Avstriji, namreč prepovedi kreditnemu skerbništvu in finančne postave za l. 1866, naj spregovorimo še nekaj besed, kaj velja državi dobro, kaj velja slabo gospodarstvo. V svojem zadnjem premišljevanju smo rekli, da pri drž. gospodarstvu sploh velja pravilo, da dobra politika dela dobre finance, slaba politika pa slabe finance, zraven pa smo tudi pristavili, da so ravno v naši avstrijski državi nekdanji ministri s svojo slabo politiko skorej vse zagospodarili in državo ob denar, blagostanje in malo da ne ob vse pripravili. Nasledki tega so zares žalostni in kažejo se dozdej dan na dan v bolj žalostnih in groznih podobah, poglej, kamor koli hočeš. Velika večina prebivavcev v naši cesarevini se peča s kmetijstvom, ali ravno kmetovavci so, dasiravno se od njih pravi, da vse druge stanove redé, izmed vseh najbolj opešali in ubožali; večidel vsi morajo si v vednih skerbeh za sedanjost in prihodnost vsakdanji kruh pridelovati, ki ga spet večidel davki požró — kamoli misliti na kako blagostanje! Siromaštvo, zlasti neradovoljno, pa nikoli nikjer ni šola moških kreposti in terdnega značaja! Posamezni človek si res zamore z zatajevanjem, z zmernim in varčnim gospodarstvom spet opomoči, zgubljeno ali zane-marjeno posestvo spet dobiti in popraviti, ne tako lahko pa revne države in ljudstva, in celo nemogoče jim je to, če so popolnoma revščini in siromaštvu zapadle. Tu navadno vse tudi najumetnejše poskušnje in operacije nič ne pomagajo, — bolnik hira in umira, dokler da umerje. — Izgledov se nam še danešnje dni za to ne manjka! Res, da bo treba do konca sveta v potu svojega obraza kruh jesti, in da so imele in imajo še tudi najbogatejše države beračev in siromakov dosti, ali pošteno delo ima zme-

rom svoj blagoslov in posamezen človek kakor cele države si zamorejo z delom in dobrim gospodarstvom blagostanje pridobiti, si ga pomnoževati in celo na visoko stopinjo povzdigniti. Ni nam treba zavolj tega v zgodovino preteklih časov segati, še dan danes se nahaja nekaj, če tudi ne veliko taci držav, ki imajo blagostanje, kjer cvetê kmetijstvo, obertnijstvo in kupčijstvo, kjer imajo ljudje na vse strani zaslužek, delo in tedaj tudi denar, kjer gre vse dobro izpod rok in velika večina ljudi nič od revščine ne čuti in ne ve, države, ki se po pravici srečne imenovati morejo, kakor so n. pr. Švajca, Belgija, Holandija, Virtemberška, Angleška, deloma še celo Francoska in Pruska, kjer so ljudje večidel premožni, davkov pa celo malo imajo. Tu si pa tudi zamorejo po svoji lastni moči svoje stanje zmerom bolj popboljševati, razna društva v vzajemno podporo ustanavljati, in kar največ velja, zamorejo si tudi za dušno omiko skerbeti, šole in druga izobraževališča napravljati in tako v vsem napredovati, ker v zdravem telesu biva zdrava duša! In če imajo zraven tega še dobro, skerbno vladu s primernimi ustavnimi napravami, kjer se vse z ljudstvom za ljudstvo dela, — oh, koliko dobrega se tedaj stori in kako se blagostanje, dušno in materijalno, množi! Kako močna in srečna je taka vlada z zadovoljnimi državljani! Nasproti pa kako slaba, negotova je tista, kako se lovi, vije in pahá iz ene zadrege v drugo tista, ki ima ubožne nesrečne podložnike in ki nima kaj v roke vzeti, ker je vse podjano in z vžake baže bremeni obteženo? — Če se zdaj ozremo na našo slovensko stran, kaj nahajamo? Tudi tukaj se šteje kmetov največ, nad 800.000, pa njih večina shaja jako slabo, tako da se že prav pogostoma sliši, da ni več mogoče gospodariti. Da se je tako zgodilo, krivo je temu mnogo reči, domačih in zunanjih, kajti grešilo se je — intra et extra muros! — doma in zunaj doma. Kmet je res pravi terpinec! nekaj, ker še vedno sam hoče tak biti, nekaj pa zavolj splošnega slabega stanja! Mnogo naših sloven-

skih veljakov je to žalostno stanje že davno spoznalo. Napenjali so in napejajo še vedno vse dušne in telesne moči, da bi ljudstvu blagostanje zopet pridobili, Le odprimo neprečelnjive Vertovčeve knjige. Vsaka stran skorej nam kaže, kako vnet je on bil za povzdigo narodnega gospodarstva, kako zelo si je prizadeval, da bi se Slovenci „umnega“ kmetovanja in bolj vinoreje poprijeli in si tako s časom blagostanje pridobili; kajti dobro je vedel blagi mož, kaj bo pri kmetih popboljšek in napredek zdal! Vzemimo „Novice“ v roke, prebirajmo njih razne tečaje in videli bomo, da jim je enaka hvalevredna skerb! In tako tudi veliko družih. Vse, vse nas kliče in opominja, poprijeti se krepko dela in napredka, da ne zapademo mertvilu in se rešimo žalostnega pogina! Vsak naj tedaj začne umno obdelavati svoje polje, nograde in vertove, — vlada pa in gosposke bodo skerbele, da se popravijo pota, napravijo železne ceste, sklepajo kupčijske pogodbe in tako kupčiji zopet pot odpre; da se bremena, davki zljajšajo, stori konec financijalnim sleparijam, gerdi odertiji in nepoštenemu ravnanju bodisi pri posameznih, bodisi pri celih družtvih, kar je ravno fin. minister storil pri dunajski kreditnici s tem, da je prepovedal novoletnih kuponov delničarjem izplačati, dokler ni vse po pravici vredjeno. O tem pa prihodnjic več.

(Dalje pride.)

Avstrijsko cesarstvo.

Najprej moramo tu povedati, da so na Češkem in Moravskem s kaj velikim veseljem cesarjev odgovor na zaupnico sprejeli. Vsi časniki prinašajo dotične sestavke. „Mor. Orlice“ pravi, da ravno tako vroče, kakor Čehi, želé tudi Moravci, naj bi se cesar za češkega kralja kronati dal, in če je ministerstvo res sklenilo, ta veličastni čin izvršiti, pripravljen je češki narod na Češkem, Moravskem in Sleškem podpirati ga vedno in povsod. — Da omenjamo to s več besedami, prihaja od tod, ker so se spet one dni iz krone sv. Vacslava norec

Besednik.

Vzajemni pi avopis slovanski.

Po rodu so si vsi Slovani bratje med seboj in imajo torej tudi mnogo svojih posebnosti, ktere narod naš od vseh inih ločijo in se jim slovanska narodnost pravi. Najiminennejša posebnost naše narodnosti je slovanski naš jezik, kteri se bistveno spremeniti ne sme, ako hočemo, da se narod ne zgubi, kakor se je to že mnogim zgodilo, ki niso na svoj jezik pazili. Ako tisoč let stare listine v našem jeziku pisane čitamo, nahajamo, da se je tudi v našem jeziku veliko spremenilo, čemur se pa ni čuditi, ako pomislimo, kake neugodnosti da so nanj upljiv imele. V raznih krajih, časih in dotikah z inimi narodi in pod inojezičnimi vladami moralo se je nekaj v njem spremeniti, ker ni bilo drugači mogoče. Največo škodo v našem jeziku so pa delale domače reči: Naši slovničarji in razni pravo-

pisni. Nesreča je hotla, da nismo imeli v svojem jeziku potrebnih šol, kakor jih še tudi zdaj večidel pogrešamo, in da so zaradi te krivice naši rodoljubi se morali poprej kake ptuje slovnic učiti, predno so za slovansko pero prijeli. Ker je v poprejšnjih časih le malo takih mož bilo, kteri bi bili zmožni vzajemne slovnic pisati, trudili so se torej naši rodoljubi rajši za eno ali drugo narečje in pisali za njega kako posebno slovnicu, pa kako? Tako, da so skušali, ktero naših prostorečij na ptujo slovnicu uravnati, na tisto namreč, ktere so se popred za kak ptuj jezik učili; to pa jim ni na misel prišlo, da se naš jezik, kakor Serb pravi, ne da po ptujem kopitu strojiti. Po takem so bile slovnic za posamna narečja sicer spisane, pa mili Bože! dosti pomanjkljivo. Po takih se je zgubil iz ruske in poljske slovnic dvojnik in namenivnik, ki sta bila, kakor to stare listine spričujejo, v stari ruščini in poljščini do dobrega v navadi in se še zdaj med tema ljudstvom v govoru nahajata, — le po nemškem kopitu za Ruse in Poljake spisane slovnic ju več ne poznajo. Tako so naši

od ptujih slovnic zapeljani prostorečni slovničarji našemu vzajemnemu književemu jeziku le spotike delali, ne pa mu na noge pomagali. Ravno tako malo, kakor na nekdanje prostorečne, se je tudi zdaj na vzajemne slovnic zanesti, ki so iz unih pomanjkljivih spisane. Ali, hvala Bogu! da si novejši slovničarji pridno prizadevajo v svojih slovnicah le duh slovanskega jezika in ljudsko narečje, ne pa starih pomanjkljivih slovnic posnemati, torej se moremo nadjati, da bodo tudi po vsem Slovanstvu tako delali. Ako bodo nove slovnic povsod na pravi podlagi osnovane, ne bodo si toliko navskriž kakor si so bile poprejšnje, in vzajemni književni jezik se nam bode potem sam rodil brez oktrojiranja. Ako bi bili Slovani že zdaj kako prosto narečje za vzajemni jezik povzdignili, bili bi si ravno tako težavo nakopali, kakoršno zdaj Nemci imajo, kteri so eno nemško narečje za književni jezik vsem drugim nemškim ljudstvom vrinili in kakor ga zdaj tudi nam vsiliti hočejo. Ali kakor jih mi ubogali ne bomo, tako malo bodo tudi pri svojem ljudstvu opravili.

delali, češ, da to je le sanjarija in pa nič drugega; ogerska, ta pa je že kaj vredna in tudi kronanje tam kaj pomeni ter je neko sv. opravila in obnova stare zveze. — Tako navskriž govore in pisarijo ljudje, ki bi ra di Madjarom na noge pomagali, Slovane in njih svetinje pa čisto v nič djali. Pa nič ne bodo opravili, če je cesar sam z njimi! — Govori se, da pride cesar kmalo v Prago.

Te dni je počil glas, da ministerstvo namerja še ta mesec vse zборе razun češkega posloviti. To se nam ne zdi nič kaj pametno in je tudi preveč po Schmerlingu povzeto; on namreč je poslovil prej ko mogoče vse zборе, da je svoje ljube in zveste prijatelje zopet v svojem gledališču od obličja gledal. Ne samo češki, tudi marsikteri drug zbor ima še kaj opraviti! Vendar pa kaže odgovor dunajskega deželnega namestnika na Sindlerjevo interpelacijo, da jih vlada res meni kmalo posloviti.

Piše se, da gre svetli cesars cesarico vred 26. jan. zopet v Buda-Pešto.

Cesar je tudi na Ogerskem veliko grajščino Gödölö za 1 mil. 700.000 gld. kupil, kjer misli po letu nekaj časa stanovati.

Ogerski zbor je pridno začel zborovati in najpred volitve pregledovati, ki jih misli prej ko mogoče dokončati, da se potem nad druge reči spravi. Časniki pa se pokajo med seboj eni za odgovorno ministerstvo, drugi pa za dvorsko kancelarijo, kakor je zdaj. Po naših mislih je gotovo večina Madjarov za ministerstvo, vsaj tako so že pri volitvah postopali in le Madjare volili: oni hočejo majorizovati in nadvlado imeti! Naj vendar kaj pomislijo, da je Strati mirovič spet med njimi! — Tudi hočejo hervaške poslance pred vsem med seboj imeti!

Dr. Kvaternik, rojen Hervat in leta 1861 zastopnik na her. zboru, potem pa v tiskarni sodbi obsojen in pregnan iz domovine, hotel je te dni svoje prijatelje obiskati, ali, — zastavili so mu pot, pri tej priči je moral iz domovine tje, od koder je prišel. To je nekako čudno, zlasti če se pomisli, da so zdaj drugi časi nastopili.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Slovenci in dež. zbor; — nova tiskarnica). Po vseh deželnih zborih, v ktere Slovenci pošiljajo poslance svoje, spregovori se včasih kaka beseda o Slovencih, o slovenskem jeziku, o slovenskih šolah itd. Posebno so se poslednje dni naši rodoljubni poslanci v Ljubljani, v Gorici in v Gradcu kaj moško obnašali in potegovali za narodne pravice slovenskega ljudstva. V Celovcu tukaj pa je vsa druga, je vse tiho, mertvo o narodnih zadevah in poslanci naši se obnašajo kakor bi sedeli v Pavlovskej cerkvi v Franko-

brodu! Prašamo te gospode, kaj mislite s Slovenci početi? Njih je 118.000, ki so ravno toliko vredni, ravno tista bremena nosijo, pa tudi ravno tiste pravice tirjajo, kakor Nemci. Vtajiti jih ne morete, ponemčiti se ne dajo, kaj bote z njimi počeli? — Morebiti, da je pa tako že vse lepo poravnano, da Slovencem ničesar ne manjka; morebiti da že veseli uživajo narodne svoje pravice? Povemo vam, da jih zastran jezika tlačijo še zdaj vse težave in sitnosti kakor za časov Meternihovih; le malo se je na boljše obrnilo: Imajo še zdaj uradnikov, ki jih komej slovenski zastopijo, slovenski pisati pa jih ne zna toliko, kolikor je perstov na enej roci, ne uči se pa tudi slovenski skorej nobeden, misleč, da beseda Belcredijeva ostane le na papirju, — da, še celo terdo nemške uradnike imajo Slovenci po terdo slovenskih krajev! V šolah se košati stara nemščina in imamo terdo Nemce za učitelje slovenskih šol! Postave se dajejo vse le po nemško itd. itd. Gospodje poslanci, ali tega ne vidite, ali tega ne veste, tega ne marate? Ali niso nekatere izmed vas volili sami Slovenci, ali jih niste dolžni zagovarjati in njim pravice braniti na vse strani? Narodnost je sveta reč, narodni jezik je velik talent: narod brez narodnosti je telo brez kosti, — in za to narodnost vam ni mar? Škoda, da se Nemcem in nemškej narodnosti ne godi taka, kakor Slovencem, — to bi bil vik in krik, za Slovence pa nima nobene besede nihče v deželnem zboru! —

Obertnija in rokodelstvo se razširja na vse strani, — koliko jih je po našem mestu novih obertnikov in rokodelcev, ki so si pridobili za svoje delo nove pravice! Postavimo novih tergovcev in kerčmarjev je naše dni gotovo polovica več, kakor popred. Le tiskarja imamo tukaj dva, ako ravno so bili že pred leti menda trije. Koliko pa se zdaj več tiska, znaša gotovo dvetretjini; pa vendar imamo le dva tiskarja. Ta dva imata pa tudi opraviti noč in den, pa vendar še nista vsemu kos. „Slovenski Prijatelj“, ki bi se bil imel že 15. t. m. razpošiljati, bil je še le 18. t. m. dotiskan; kdaj se potem uravna in razpošlje! Torej se veseli vsak, da je g. predsednik slov. Čitavnice prosil za tiskarno pravico in vse željno pričakuje, da bi se ta reč skorej dognala. Pomagano bode ne samo mestu, temveč celej deželi.

Iz Pliberka. ♀ (G. adjunkt Košakar pa novi poštni oskrbnik.) Dolgo časa se je vila in motala štrana zastran našega prihodnjega adjunkta žl. g. Košakarja. Te dni je vendar prišel! Da smo unkrat zoper njega svoj glas povzdignili, storili smo to zgoli zato, ker je prišel o njem glas v naše kraje, da slovenskega ne umé. Tega nam gotovo ne bo nihče zameril, kdor premisli, da je Pliberški okraj skozi in skozi slovensk, razun male peščice

v našem mesticu naseljenih ptujcev, ki jih pa tudi lahko na deset prstov sešteješ, po katerih se pa pri zdravi pameti ne more ves okraj ravnati in zastran njih škode trpeti, da bi nam sploh nemške uradnike, ki ne znajo slovenskega, pošiljali. Da je g. Košakar v vsem blaga, dobra in poštena duša, nikdar nismo ugovarjali; le bojimo se, da se bo z našimi ljudmi javaljne porazumel, akoravno je na Hrvaškem hrvaški in srbski uradoval. Tudi slišimo, da bi ga veselilo, naj bi se kako pevsko društvo oživilo, česar je v resnici potreba, kajti petje je pri nas na zelo nizki stopinji, ali prav za prav ga — nič ni! Vse to je lepo in hvale vredno od njega, in iz srca mu želimo prav dobrega vspeha. Od druge plati pa nas tudi to veseli, da ga je volja, kakor nam je nek gospod pravil, „Slovenca“ in „Novice“, s katerimi mu bomo jako radi postregli, pridno prebirati, da se sčasoma pozabljen slovensčine zopet privadi; ergo — esti desint vires, tamen laudanda voluntas! Kjer ste pa pridnost in trdna volja, so kmali zmagane enake zapreke. Zato bomo nekaj časa prav radi potrpljenje imeli.

Povem naj pa od tod še to novico, da je poštno vodstvo v Gradcu na g. Bricevo mesto, ki je za nepoštenih svojih del voljo sedaj v Celovcu v preiskavi, pričakovanje ondi milostne sodbe, oskrbništvu tukajšnje pošte g. Janezu Črnicu, mestnjanu in posestniku, kdaj v grof Turnovi službi, podelilo. Kako je bilo zopet to mogoče, ne vemo. Samo to slišimo, akoravno je v vsem poštena duša, da se nad to prigodbo vendar le vse od kraja čudi, govore, da med 11 prošnjiki je ravno ta za ovi posel najmanj pripraven — malo boljši, kakor zajec za boben! Zato c. kr. poštno vodstvo v Gradcu opominjamo, da se je prej ko ne v imenih zmotilo! Bila sta namreč dva prošnjika ravno tega imena, oba mestnjana in posestnika, in na tega poslednjega, Roša po domače, mislili smo bolj, da bo vladja nanj padla.

Pa — temu si že bodi, kakor je rado; bomo pa še tukaj čakali, saj smo Slovenci tega vajeni. Svet se tudi zato ne bo podrl, ako bomo pisma, novine in druge reči na mesto danes, jutri ali pojutrišnjem dobivali, saj pravijo, da naglost ni nikjer pridna; morda mora že tudi pri poštah škodljiva biti.

Tako govorce — in jaz tako prodam, kakor sem kupil. Ako bo temu, kakor unemu kaj drugače, z veseljem bomo govorce podjali.

Iz Sevnice. * (Kako se je čitavnica odprla?) Mati Slovenija ima spet eno hčerko več! V Sevnici na Štajerskem se nam je rodila in 7. t. m. bil je njen slovesni — krst. Vsakdo ve, da tu na čitavnico našo mislim, ki naj bode tukajšnji okolici semenišče narodnemu razvitku in

Le preveliko je takih sicer nemških ljudi, kateri, ako se jim kaj v njihovem oktrojiranem jeziku bere, z ramami majejo in prašajo: „Bos hot er g'sogt?“ To nam priča, da je zdanji književni jezik le za izučene ljudi, nikakor pa tudi za ves nemški narod in da bodo leta in leta pretekla, prej ko bo zdanji nemški književni jezik razumljivo blago vsega varoda. Ako ravno Nemci že zdaj eno književno narečje imajo, mi Slovani pa ga še nimamo, vendar si smem obetati, da bodo Slovani tisto književno narečje, ktero se jim še le rodilo bo, veliko prej sploh umeli, kakor pa vsi Nemci zdanje svoje. Eni Nemci bodo strastno kvišku tiščali, narod bo pa le zaostajal in velik kaos nastal bo med njimi. Vse to pa ni pripravno za omiko celega naroda, ampak le za zmoto. Te misli imajo tudi Angleži od Nemcev. Poglej knjigo: History of Civilization in England. 1865. Prizadevati si moramo tedaj le za to, da bodo posamne slovnice po duhu slovenskega jezika, kakor ga še nepokvarjeno ljudstvo govori, osnovane in da pripomagamo, da se bodo vsa slovanska ljud-

stva ne samo v govoru, nego tudi v pismu umela, ker slovanska narečja so si mnogo podobnejša, kakor se to sploh ali občno misli. Pa Bogu bodi potoženo! tudi v tem so se Slovani veliko zoper svojo narodnost pregrešili in sicer s tem, da so svoj pravopis razdrobili.

Kakor smo Slovani en narod, tako bi morali biti tudi eno telo, kterege razni deli eden drugemu pomagajo. Oči svetijo nogam in rokam in te pomagajo, da se očem ni treba po tleh za potrebnim živežem plaziti in se v prahu poškodovati. Eno brez drugega bi celo težko obstalo ali pa moralo bi se vgonobiti. Pa vsi ti deli našega telesa niso mehanično zvezani, kakor n. pr. železo zvarjeno z železom, nego deržijo se eden drugega po kitah in žilah, po katerih se kri in sok od enega do drugega dela pretaka in vsa posamna dela telesa oživlja, greje, živi in krepča. Ako bi se pa pri enem delu telesa kite ali žile tako prerezale, da bi potrebn sok ali kri v nje teči ne mogla, začel bi ta del hirati in slednjič umirati, bil bi v kratkem času mertev ud telesa. Tako,

kakor deli kakega telesa morala, bi biti zvezana vsa ljudstva slovanskega naroda; se vé, da ne po mesenih kitah ali žilah, ampak po vzajemnem pravopisu, po katerem bi se vse slovanske znajbe, umotvori, pesniška dela, slovstvo in drugo duhovsko blago od enega kraja velike slovanske zemlje do drugega, to je od Soluna na sredozemnem morju do reke Amura na kitajski meji, od Neve do Tiflisa v mali Aziji, od Arhangeljska na belem morju, od Černe gore do Kamčatke, kakor kri po žilah pretakalo, vse oživljalo in krepčalo. Po takem bi imeli Slovani dosti dosti svojega blaga, slovstva in dušne hrane; ne bilo bi jim treba mudno po ptujem jezikanju, iz inih jezikov prestavljati in se ravno po takem potu potujčevati, kar se zdaj le prepogosto pri nas godi. Ali ta nesrečna pravopisna razcepljenost, ta kaizen božja za slovanske pregrehe, ta prekleti plod slovanske nesloge je tista od hudica skovana preveza, ktera brani, da se duhovni soki, ti oživljajoči plodi, slovstvo in drugo narodno blago od ljudstva do ljudstva pretakati ne morejo, da posamna ljud-

življenju. 7. t. m. se je tedaj svečano odprla. Razun mnogo domačih in drugih gostov in udov prišlo je tudi nekaj naših bratov iz bližnje Hrvatske, da bi se te svečanosti udeleževali in jo tako poviševali. Bili so pa to zastopniki herv. zbora, učiteljstva, pravdniki in še celo pevsko društvo „Kolo“ poslalo je 15 svojih udov, ki so prišli z zastavo svojo in se obnašali vrlo dobro in lepo.

Opoldne je bil skupni obed, pri katerem je bilo pričujočih okoli 70 gostov. Lahko si mislite, da je bilo vse jako živo, in da so se napitnice in zdravice, ena za drugo, glasile zdaj Slovincem, zdaj Hrvatom, njihovega zboru, škof Strosmajerju, pevskemu društvu „Kolo“, ki jih je navdušeno spremljalo s hrv. pesmami.

Zvečer pa je bila beseda, h kterej se je med drugim tudi veliko slovenskih krasotic zbralo. Besedo je odperl dr. Razlag z lepim govorom, v katerem je razlagal, kaj čitavnice pomenjajo, kakšnemu namenu naj služijo itd., zlasti pa je svoje posebno veselje izrekel, da jih je toliko Hrvatov s svojo nasočestjo počastilo in se jim je tudi „Kolo“ pridružil, ki je s svojim lepim pejem veliko k tej svečanosti pripomogel, za kar se mu srčno zahvaljuje. Za njim je govoril in pozdravljal novo čitavnico dr. Kočevar v imenu celjskega mesta, in potem g. Veber v imenu Hrvatov. Tudi g. Kolarič, oseški poslanec, poprijel je za besedo ter govoril posebno o narodnosti, veleč, da naj preklet bo pepel tistega, ki se narodnosti svoji izneveri! Od pevskega društva je govoril pravdnik g. Filip, zahvalivši se za bratsko povabilo in sijajen sprijem. Ne smem tudi še zamolčati, da je bulgarski pozdravil čitavnico v Zagrebu bivajoči Bulgarec g. Simeonov, in francoski nek mlad Francoz, in pa da je slovenski župnik hrvaško pesem „Tko je naš?“ slovenski prednašal in poslušavce ž njo kaj zelo razveselil. Po besedi začel se je sijajen ples, ki je trajal dolgo dolgo. Zjutraj pa so odšli po železnici hrvaški gosti, ko se jim je še enkrat zahvalil dr. Razlag ter jih spremil do Brežec. Iz Ljubljane pa ni bilo nikogar! Prejeli smo tudi le dva telegrama, namreč iz Celja in iz Siska v hrvaškem jeziku! — Tako se je slavil dan 7. jan., ko se je odprla sevniška čitavnica. Slava Slovincem! Slava Hrvatom!

H koncu pristavljam še to, da naš rodoljubni kaplan, g. Walter ni bil poklican v Maribor in tudi ni bil primoran stopiti iz čitavničinega odbora.

Iz Gradca — i. (Veselica graške Slovenije. Iskrena želja!) V sredo t. j. 10. t. m. napravila je „Slovenija“ veliko besedo prvaku slov. pesnikov dru. Prešernu na čast. V Seifovi dvorani, ktera je bila se slovanskimi zastavami in grbi

stva hirajo, celi narod pa slabi; ktera, pravim, je kriva, da brat brata ne ume, ne pozna, ga izdaja, da mora inim narodom služiti, ako hoče še samo telesno životariti. Kdo ne ve, koliko duhovskega blaga je bilo po tej razcepljenosti zadušena, katero na svetlo ni moglo zarad majhnega števila noročnikov, kar se pri takó majhnem narodiču, kakor je naš slovenski, le premnogokrat prigodi! Koliko lepega slovstva imajo uni s cirilico pisoči narodi, katero je nam zakrito, naše pa unim! Kdo prešteje vse slovniške pomote, ktere so na pravopisni razcepljenosti zrastle! Kdo popiše vse prepire, ktere so imeli pisatelji med seboj zato, ker so en isti zvuk, eno isto slovo brez vse potrebe različno pisali! Pa kaj bom vse te škode našteval, ktere iz pravopisne razdrobljenosti izhajajo, saj ni umnega človeka, da bi terdil, da je pravopisna razcepljenost koristna; le samo to vprašam še, ali nam bo lepota latinice kedaj to namestila, kar nam je razcepljenost škode naredila? Premislimo torej vendar še enkrat besede našega Odrešenika, ki pravi: „Ako

krasno okinčana, zbralo se je okoli 300 gostov vseh slovanskih plemen. Razun 4 poslancev bilo je tudi dosti uradnikov, častnikov in drugih slovanskih velikašev, in lep venec zalih gospá in gospodičin nasočih. Pri tej priliki se je pač lepo pokazalo, da se tudi viši stanovi ne sramujejo več biti slovenskega poprej tako zeló zaničevanega rodú!

Deklamacija, krasne slovenske pesmi, ki so jih jako izurjeni pevci „Slovenije“ kaj dobro peli, zlasti pa igra dr. Ipavčeva na glasoviru, bile so navdušeno sprejete. Nekatere pesmi so se morale ponavljati, in ko so pevci h koncu po občni želji zapeli „Naprej“, ni bilo navdušenih živioklicev in ploskanja ni konca ni kraja.

Po dovršenem programu se je pri izvrstni godbi tukajšnjega topničarskega polka začel ples, ki je trajal, da je dan zvonilo.

Želimo pač, da bi se napravilo še več tacih zabav, ki se nam na vse strani ne samo mične, ampak tudi koristne zdé in ki zlasti k porazumljenju posameznih slovanskih plemen veliko pripomagajo. Da jih malo dijaško društvo ne more in ne utegne napravljati, to je gotovo. Narodna čitavnica bi pa lahko zedinila vse Slovane, ki jih, kakor se je pri tej zabavi pokazalo, ni majhno število v Gradcu, v eno društvo, ktero bi delalo slovanskemu imenu čast ter mnogo koristilo narodnemu napredku. Torej, rodoljubi slovanski! ne obotavljajte se dalje in dajte, da se skorej spolnijo iskrene naše želje!

Iz Kobarida pri Soči — (Razne misli o kmetijski družbi) slišijo se med našimi Slovenci, od kar je verli rodoljub v. č. g. A. Marušič odstopil od vredništva „Gospodarjevega“. Eni pravijo: Dajmo se izbrišati iz kmet. družbe, saj smo dovolj zaničevanja vžili, ko so nam „Um. gospodarja“ napadali! Drugi pravijo: Ostanimo še pri kmet. družbi, saj nam bodo spet „Um. gospodarja“ izdaval, kakor je bilo do sedaj. Če bi pa kmet. družba obema časnikoma sladko „spančkajta“ zapela, tedaj naj bi še le „Um. gospodar“ samostojno izhajati začel. Žopet drugi pravijo: Vsi slovenski udje naj bi enoglasno tirjali, naj da se izdaja „U. gospodar“ tudi zanaprej na stroške kmet. družbe, pa v veliko več in lepši obliki za isti denar, ker do sedaj je bil v primeri predrag. Četerti pravijo: Zakaj bomo vedno pred Lahi v strahu? Zakaj bi se z njimi pričkali in jim vedno dokazovali, da „Um. gospodar“ ni prestopil „štatutov“? Naredimo mir, ločimo se kakor Abraham od Lota! Vstanovimo novo kmetijsko družbo samo za slovenski del goriške grofije! Tedaj bomo vsi enega serca, enih misli, enega govora. Kako prosto bi se gibal naš „U. gospodar!“ Kako čversto bi se širila kmetijska učenost in slovenska zavednost med našim narodom! To bi bilo pač lepó! Pa

je kraljestvo samo v sebi razdeljeno, padla bo hiša na hišo“. Sovražnik se samo tega rad loti, od kterege ve, da je znotraj raztergan, boji se pa onega in ga pusti v miru, od kojega ve, da je složen, močen ali čverst; ravno zavolj tega tiščijo ini narodi med Slovane, kakor roparce v slab bučelin panj, ker vedó, da smo nesložni, da smo raztergani in malo da ne mertvi, kajti narodna nesloga je narodno samoubojstvo! Mi se močno repenčimo, da nas ini narodi ne spoštujejo; na to pa ne pomislimo, da si po naši znotranji razcepljenosti pred svetom sramoto delamo in nas radi te nihče častiti ne more.

Nehajmo vendar enkrat tako nedosledni biti, da po enem kraji svoj jezik brusimo ali pilimo, po drugem pa ga po pravopisni razcepljenosti podkopujemo in mu škodo delamo! „Le to je prava, temeljita omika in jasnost, ktera izhaja iz celega naroda, pa ne iz ene stranice ali enega narečja“, piše Kolar v svoji knjigi: „Hlasove“.

še lepša in blagonosniša bi bila slovenska kmetijska družba, ako bi obsegala vse Slovjane ilirskega Primorja. O ne dajmo se pahniti še dalje od morja, bodimo pri morju! Zedinila nas je visoka vlada v eno kronovino, dala nam je enega namestnika; zakaj bi se ne združili še v eno družbo kmetijsko za celo Primorje? Sedanja vlada bi gotovo rada sprejela in poterdila „štatute“ kmet. družbe za slovenske Primorce, ker želi, da bi slovenstvo krepkejši postajalo. Zatorej naj bi sposobni možje na noge stopili in poskusili berz ko mogoče vresničiti, kar so za dobro spoznali. Da bi nam le ne ušel prijetni čas! — Drugi pot kaj veselega! *)

Ljubljana 15. januarja. — 1. — (O našej gimnaziji). Izmed vseh gimnazij na Slovenskem je ljubljanska gotovo prva, kar zadeva ponemčevanje in zadnja, kar se tiče domoljubja njenih učiteljev! Kako resnične so moje besede, prepriča se lahko vsak, kdor hoče le nekoliko premišljati reči, ki se godé na tukajšnjih latinskih šolah. Tako n. pr. se je letos več učencev nego druga leta oprostilo od uka slovenskega jezika; gimnazijalci ne smejo hoditi v čitalnico učiti se petja, med tem ko jim je dovoljeno, da postanejo člani filharmoničnega društva; celo „Novice“ in druge časopise, ktere so hodili dijaci čitati v licealno biblioteko, celo te je gim. ravnateljstvo zabranilo bibl. škriftorju dajati čitanja željni mladini! Toda vsega tega bodi le mimogrede omenjeno, prihodnjic kaj več o teh in enacih rečeh; danes pak hočemo spregovoriti nekoliko besed o nekem učitelju, ki je, kakor mu je že „Uč. Tovariš“ po pravici povedal, prišel k nam vodo kalit. Ta gospod je že enkrat slovenskim mladenčem v belej Ljubljani trobil, da „Slovenci niso ljudje“, toda ker je bilo to že takrat, ko je krmil Avstrijo naš dobrotnik Bach, imajoči krepke pomočnice: centralizacijo in germanizacijo, mislili smo, da je omenjeni gospod od tega časa, kar piše po Avstriji druga sapa, svoje misli o nas Slovincih kaj spremenil in izčistil, pa zmotili smo se! Martin v Zagreb, Martin iz Zagreba! Nastopivšemu učiteljstvu bila je prva skrb širiti nemško kulturo, ki mu je tako priraščena k srcu, da, če le petkrat zine, gotovo že desetkrat „deutsch“ izgovori. In pri tem svojem početju jako energično postopa. Dan na dan dijakom pridiguje, kako sirovi ljudje so Slovenci in kako se morajo po Nemcih olikati; da so tisti njihovi največi sovražniki, ki jih izpodbadajo učiti se slovenskega itd.

(Konec pride.)

Iz Postojne. J. B. (Popravek.) Nek dopisnik iz tukajšnjega kraja je v 4. listu „Slovenčevem“ pomoto povedal, da je namreč g. predstojnik rekel vprašan o zboru kazininem: „če hoče kdo občni zbor, razpošljite list, jaz bom že skrbel, da ne bode večine za zbor.“ Te besede, ki so se raznesle, niso resnične, in so le izmišljaja čudnega moža, ki ne razumé gosp. predstojnika, ker on ne mara potezovati se za nobeno stranko. Naj dopisnik drugikrat bolj na tanko pozvé o tako tancih rečeh.

Deželni zbori.

Štajerski. (12. in 13. seja.) Vteh dveh sejah bil je eden najvažnejših narodno-gospodarskih predmetov na dnevnem redu, namreč vprašaje o svobodnej lastnini in prostem razkovanju zemljišč. Vsa različna mnenja, kar jih ima svet o tem predmetu, našla so svoje zagovornike tudi v našem zboru. Dotični odbor je nasvetoval, da se sme in more neomejeno in svobodno ravnati z zemljišči. Našel je ta nasvet tudi obilo podpore. Živo so ga zagovarjali Waser, Kaiserfeld (ki si ni mogel kaj, da ne bi zopet omiloval ranj-

*) Lepo prosimo! Za vse srečna hvala! Vredn.

kega februarja) Stremayr, posebno izvrstno pa Plankensteiner. Tudi naša poslanca sta, kakor je rekel g. Herman v starem boji predsodkov proti napredku, pristopila k zadnjemu.

Večina dež. zbora sicer ni bila zoper načelo, vendar meni, da za to ni še prišel priležni čas in da tudi pričujoče prašanje ne spada v delokrog deželnega zbora. Čisto nasprotno mnenje sta zastopala posebno dr. Hlubek in Mosdorfer, pri glasovanju pa je z veliko večino obveljal odborov nasvet. Berž ko ne pa tudi iz te moke ne bode kruha, ako smo prav umeli besede vladnega namestnika, kateremu ni ne vprašanje godno, ne (čudimo se, kako to?) deželni zbor kompetenten.

Kranjski. Ker smo zadnjič le prav ob kratkem povedati mogli, kaj se je godilo v znameniti seji 13. jan. v ljubljanski dež. zbornici, naznanjamo to danes bolj obširno. Dr. Bleiweisov predlog se tako le glasi: Vis. dež. zbor naj sklenc.

- a) da je v vseh ljudskih in normalnih šolah, izvzemši nemške kočevske, učni jezik — slovenski; v 3. in 4. normalnem razredu je nemški jezik učni predmet; —
- b) da je na realkah slovenski jezik učni jezik za keršanski nauk, kemijo, natoroznanstvo, slovenski jezik in zemljepisje v 1. razredu; — za druge predmete pa je nemški jezik učni jezik;
- c) da je na gimnazijah slov. jezik učni jezik za keršč. nauk, natoroznanstvo, državno in deželno zgodovino, latinski in slovenski jezik in zemljepisje v 1. razredu; — nemški pa je učni jezik za zemljepisje in zgodovino od 2. razreda naprej, za matematiko, gerški in nemški jezik. — Ta predlog je res za nas Slovence značovit in kaj globoko sega v naučne zadeve. Bog daj, da bi milost našel pred zborom!

Svetec pa je vprašal dež. namestnika: 1.) Ali je vlada volje, poslušati se potrebnih pripomočkov, da bi vse postave in naredbe zastran jezične enakopravnosti v uradu zares izpeljala, in 2.) da bi tistim uradnikom, ki še ne znajo dobro slovenskega, kratek rok postavila, dokler se imajo slovensčine popolnoma naučiti? — Kakor se nam še poroča, muzal se je nekako dež. namestnik g. Bach, ko se je dr. Bleiweisov predlog naznanjal. To se nam od dež. namestnika jako čudno zdi, in bi bila, če je res, lepa ilustracija, kar smo že tolikrat rekli, — Belcredi je dobrega duha navzgor in daje dobre postave, prvi uradniki njegovci pa se jim — posmejujejo! — da nič ne rečemo, da bi jih v djanju izpeljevati pomagali Kaj je to?

Goriški. Neka baža ljudi, bodisi Italijani ali Nemci, vse eno, zagnala je in žene še velik hrup nad sklepom goriškega zbora 3. t. m. „Tempo“ in za njim drugi vpijejo, kar morejo, da to ni prav in da so slovenski poslanci nekaj storili, kar kaže zadosti njih sljo po nadvladi! Slovenci imajo še kaj revno književnost, so prav za prav še sirov narod, pa pridobili so si 3 glasove več, večina je lahko zanaprej njihova — ergo Italijani so že v nevarnosti in nastala bode sirovost in Bog ga vedi, kaj še vse! Tako jo zaženejo Italijani in Nemci, kjerkoli si Slovenci če tudi najmanjšo pravico v najbolj poštenem boju pribojujejo. Znano je, da tudi tu Šmerlingov volilni red ni bil pravičen; kajti goriška grofija šteje 149.000 Slovencev in le 58.000 Lahov. Slovenci plačujejo zemljišnega davka 154.832 gld. Lahi pa le 128.835 gld. Po volilnem redu pa imajo Slovenci le 7 zastopnikov izmed 21! Vsakdo vidi, da to ni pravično. Poslanec Vinkler je tedaj zboru predložil, naj se le ta predružači, in Gorjup ga je podpiral s tem, da je nasvetoval, naj se grofija v slovenski in laški volilni okraj loči, in v prvem na 50, v drugem pa 100

gld. direktnih davkov volilna pravica omeji. Razgovor o tem je bil kaj živ in je trajal celih 5 ur. Glasovanje je zmago Slovincem naklonilo, zlasti ker je tudi goriški nadškof z njimi potegnil, in s tem pokazal, da za tistimi stoji, katerih pravica škodo terpi. To je lepo in izgledno! Tako bodo Slovenci imeli zanaprej 11, Lahi pa 10 glasov. Nadjamo se tudi, da bode vlada ta pravični sklep poterdila, naj počenjajo nasprotniki, kar hočejo. — Ker je to kaj važna zadeva, mislimo s tem svojim bravcem vstreči, da smo jo še enkrat bolj obširno omenili. —

Hervvaški. Odbor, ki se je izvolil, da sestavi adresno ali zaupnico na kr. pismo, zedinil se je za tisto, ki jo je izdelal dr. Rački, za manjšino pa bo predložil dr. Subotić svojo. Dr. Rački-eva sprejema vabilo, po katerem naj se udeležijo hervvaški poslanci kronanja v Pešti; zahteva pa tudi, naj se Dalmacija po sklepu l. 1849 s trojedino kraljevino zedini, ravno tako tudi vojaška meja po času primernih in potrebnih spremembah. Kar se pa tiče združenja ali unije z Ogersko, mora peštanski zbor prej znani 42. člen l. 1861 odobriti in ga zagrebškemu zboru naznaniti.

To nam kaže, da bo vendar večina zbornice dualizmu zavpila: Stoj, dotlé in ne dalje! Bog daj srečo!

Češki. Dr. Rieger je podal te dni zbornici predlog z 72 podpisi, v katerem zahteva, naj zbor sklenc, da bode praško vseučilišče ravnopravno, t. j. da se prednašajo v češkem in nemškem jeziku vsi tisti predmeti, v katerih se delajo stroga izpraševanja za doktorstvo, urad in učiteljstvo.

Nemški časniki znane baže ženejo strašen vik in krik!

Ptuje dezele.

Pruski zbor se je 15. t. m. svečano odperl. Bismark sam je bral prestolni govor. Iz njega zvemo toliko, da ne misli Bismark v notranjih zadevah poslancem kar nič jentati, — v zunanjih pa je za anektiranje, ponašaje se z dobrim gospodarstvom in polno mošnjo denarjev. Za Avstrijo nima nič dobrih besedi! itd. Ker je z nova izvoljeni pervosednik Grabov v svojem začetnem govoru spet močno povdarjal, da se morajo pred vsem notranje zadeve poravnati, videli bomo skorej, kak kruh bode iz te moke!

Iz Španskega se še vedno nič gotovega ne zve. Vladi prijazni časniki sicer pravijo, da je Prim vedno dalje in dalje, kje pa prav za prav, tega nihče ne pové da je vsa njegova truma razkropljena in punt že zadušen; iz druge strani pa se naznanjajo vse drugačne, žalostne novice. Res, revna Španska, ki ne more v zavetje miru in pokoja priti in se brez puntarij razvijati!

Razne novice.

* Zadnje dni starega leta govorilo se je mnogo o deželnih zborih in njih vedenju proti visokej vladi in slavnemu manifestu 20. septembra, ki je tudi nemškimi narodom našega cesarstva svobodo zagotovil. Da bravec naši bolje razvidijo, kako in kaj, povemo tukaj koliko poslancev na raznih zborih je imenovani manifest z veseljem in zaupanjem pozdravilo in koliko jih je zoper njega govorilo in glasovalo za nezaupnico (le-ti se navadno imenujejo „protestanti“ ali nemški liberalci!).

V Levovu je glasovalo za zaupnico 149 poslancev, proti manifestu 1; v Gradcu za zaupnico 7, za nezaupnico 50; na Dunaju 10 za zaupnico, 46 za nezaupnico; v Bernu jih je bilo 51 proti nezaupnici in 43 za nezaupnico; v Pragi 118 za zaupnico in 97 za nezaupnico; v Solnogradu (Salzburgu) bilo je vseh 26 za nezaupnico; v Gorici 13 za zaupnico in 6 za nezaupnico; v Lincu 12 proti zaupnici in 34 za nezaupnico; v

Celovcu 5 proti nezaupnici in 28 za nezaupnico; v Ljubljani 18 proti nezaupnici in 12 za nezaupnico, v Poreču vseh 30 za zaupnico; v Černovicah ravno tako; v Opavi 1 proti nezaupnici in 30 za nezaupnico; v Zadru 32 za zaupnico in 3 proti nezaupnici, v Bregencu 2 proti nezaupnici in 18 za nezaupnico. V tiroljskem zboru ni bilo govora niti o zaupnici niti o nezaupnici; kajti znano je dobro, da nič nočejo vedeti o nemških centralistih in da so s sedanjim ministerstvom zadovoljni. V teržaškem zboru so se še le one dni o tej zadevi razgovarjali: glasovalo jih je 36 za zaupnico, 5 pa proti. O beneškem zboru tukaj in govora, ker ga še ni, ali za gotovo se lahko reče, da so ravno tako veliki neprijatelji centralistov, kakor Poljaci in da so sedanjemu ministerstvu veliko bolj naklonjeni, kakor pa prejšnjemu centralističnemu, pod katerim bi bili vsi nemški narodi ob svoje časnštvo prišli.

Poslancev tedaj, ki so ces. manifest od 20. sept. z zaupanjem sprejeli, je vseh skupaj 514, proti njemu pa jih je glasovalo 399. — Opomniti je še treba, da vsi imenovani zbori zborujejo po Šmerlingovem volilnem redu, ki je nemškimi narodom kaj krivičen. Če bi bil le-ta bolj pravično sestavljen, šteli bi takraj Litave kaj malo političnih protestantov. Unkraj Litave so vsi z veseljem pozdravili novo, odperto pot, in da se je ustavil februarni patent, ki je namerjal nemško nadvlado nad drugimi narodi. —

* V Avstriji je bilo pretečenega leta v vseh kaznivnicah 33.956 moških in 5018 ženskih kaznjencev. Vsi skupaj so stali 3.229.587 gld. Z delom so si prislužili 618.217 gld., tedaj ima država zanje še doplačati 2.611.370 gld., kar ni malo! — Ravno zdaj se neki spet posvetujejo o prenarodbi jetnišnic in njih naprav. Naj bi jih osnovali tako, da bi jih čedalje manj dohajalo notri, a kateri so notri, da bi jih poboljšani zapustili!

* Občni zbor kranjske kmetijske družbe bode 23. t. m. v Ljubljani. Povabljeni so vanj posebno vsi gospodje gozdnarji, posestniki gozdov, prijatli umnega gozdnega gospodarstva in vse kmet. podružnice.

Žitna cena.

v	pšenice		reži		ječmena		ovsa		turšice	
	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.
Mariboru	3	55	2	80	2	25	1	30	2	25
Celju	3	70	2	80	2	40	1	70	2	45
Ptujem	3	40	2	80	2	10	1	20	2	15
Ljubljani	4	6	2	72	2	30	1	75	2	85
Kranju	3	95	3	—	—	—	1	50	2	50
Novemestu	4	40	3	30	2	40	1	70	2	60
Gorici	4	24	3	—	—	—	—	—	—	—
Celovcu	4	92	3	90	2	75	1	72	3	—
Terbižu	5	90	4	90	3	70	2	70	4	—
Varaždinu	3	50	2	65	1	80	1	25	2	—
Reki	4	90	2	30	1	—	—	—	1	28
Sisku	3	15	2	30	1	60	1	25	2	—

DUNAJSKA BORSA 17. januarja.

	Deržavni papir.	Denar.	Blago
5 % obligacija po 100 gld	-	59.15	59.25
5 „ nar. posojilo od l. 1854	-	66.70	66.80
5 „ metalike	-	62.90	63.—
4 1/2 „	-	55.70	56.90
4 „	-	49.50	50.—
3 „	-	37.—	37.50
2 1/2 „	-	30.50	32.—
Srečke l. 1839	-	138.55	139.—
„ „ 1854	-	78.—	78.50
„ „ 1860 po 500	-	84.70	84.80
„ „ 1860 „ 100	-	92.70	92.90

Dunajska borsa 19. januarja 1866.

Bankine akcije	758
Kreditne	151.80
London	104.65
Novi zlati	5
Srebro	104.80